

כי תבא - סיפורים

טובים, אבל לא שכחתי מהם, וכשעושים דברים טובים צריכים תיכף לשכוח מהם ולא להחזיק לעצמו טובה על עשייתם.

"ארור מכה רעהו בסתר" (כו, כד)

כאשר הזדקן רבי ישראל מאיר הכהן בעל "החפץ חיים", כבדה עליו שמיעתו ובני הבית הציעו לרכוש לו "מכשיר שמיעה", המגביר את קול המדברים ועל ידי כן יוכל לשמוע טוב יותר. לשם מה לי "מכשיר שמיעה"? - אמר ה"חפץ חיים" - הן כל ימי השתדלתי למעט ככל האפשר בשמיעת דיבורים כדי שלא אכשל חלילה באיסור החמור של לשון הרע, ועכשיו שזיכו אותי מהשמים ואני שומע פחות טוב, אתם רוצים שאחבל תחבולות לשמוע טוב יותר?!

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך

ויראו ממך" (כה, ו)

אלו תפילין שבראש (ברכות ו).

חבורת שוודים התפרצה אל ביתו של הגאון רבי אליהו מווילנה. שמעו השוודים כי בבית זה מתגורר ה"רבין" (רב בשפה הפולנית) הגדול של היהודים, ובטוחים היו שמצויים במעוננו אוצרות של כסף וזהב ואבנים טובות. אכן אוצרות היו בביתו של הגאון מווילנה, אך הללו היו אוצרות רוחניים אוצרות תורתנו הקדושה. אוצרות גשמיים כמו כסף וזהב לא היו בבית זה, ההיפך הוא הנכון, הגאון מווילנה חי חי דוחק ועוני.

השוודים שחדרו לבית נכנסו בתחילה אל חדר המבוא. בחדר זה ישבו תלמידי הגאון אף הם תלמידי חכמים מופלגים ולמדו תורה. פתאום התנפלו עליהם השוודים, הפליאו בהם מכותיהם ודרשו את הכסף והזהב שבבית.

בחדרו הפנימי ישב הגאון רבי אליהו עטוף בטלית ועטור בתפילין והתבודד בלימוד התורה. לשמע הרעש והמהומה קם ממקומו ויצא אל חדר המבוא. והנה, ברגע בו ראו השוודים את דמותו של רבי אליהו הרימו רגליהם ונמלטו מהבית כל עוד נפשם בם.

התפלאו התלמידים ושאלו את רבם: "מדוע נמלטו השוודים כשנכנס רבינו לחדר?"

הצביע הגאון על התפילין של ראשו ואמר: "על הפסוק בפרשת כי תבוא: 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' דרשו רבותינו: אלו תפילין שבראש."

התפלאו התלמידים עוד יותר: "הן גם אנחנו עטורים בתפילין, מדוע לא פחדו השוודים מאיתנו?"

הסביר הגאון מווילנה: "לא נאמר 'אלו תפילין שעל הראש' אלא 'אלו תפילין שבראש'! לא די בכך שאדם נושא את התפילין על ראשו, עליו גם לחוש את משמעותם ותכנם בתוך ראשו. אז, ורק אז, נקרא עליו שם ה'!"

(מעשיהם של צדיקים)

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה" (כו, ב)

כשזוכה האדם לקדש את ראשיתו של היום לעבודת ה' יתברך, ביכולתו להיות סמוך ובטוח, שכל מעשיו באותו יום יהיו לשם שמים. אולם, אם ראשיתו של היום עוברת על דברים של מה בכך, על קריאת עיתונים ופטפוט בעלמא, עלולים גם תפילתו ולימודיו בהמשך היום להיראות בהתאם.

אל ה"אמרי חיים" זצ"ל הגיע חסיד ותינה את צרתו: "רבי, מחשבות זרות מטרידות אותי בתפילתי, ואיני מצליח להתגבר עליהן. מה אוכל לעשות כדי להינצל מהן?"

נענה ה"אמרי חיים" ואמר: "ראשית, מחובתנו לבחון מה הן המחשבות הזרות אודותיהן אתה שח. ראה נא, כשאדם קם לפנות בוקר, טובל במקווה וממהר ללמוד דף גמרא, ולאחר מכן, בשעה שהוא עומד ומתפלל, באות לו מחשבות בתפילתו - הרי שהן מחשבות זרות.

אולם כאשר האדם קם בשבע בבוקר, יורד לתא הדואר, אוסף משם את העיתון ועובר עליו בעיון בתוספת כוס קפה, ולאחר מכן נוטל לו את התפילין ופוסע בניחותא לבית הכנסת, לא לפני שפטפט על דא ועל הא עם כמה ממכריו... כשבאות לו מחשבות תוך כדי התפילה, אין הן מחשבות זרות כלל וכלל, אדרבה, התפילה שלו היא הזרה במערכת הזו..."

רק אדם ש"ולקחת מראשית", נוטל את הראש, שהוא ראש השנה, ראש חודש, ראש השבוע וראשית היום - ומקדישו לעבודת ה' ולשם שמים, הוא יזכה לכוון את ההמשך כולו לעבודת ה', ועליו נאמר "החכם עיניו בראשו".

"לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי" (כו, יג)

בספר "תורות ועובדות מבית רבותינו" מספר, שכשהזדמן האדמו"ר מסאטמר זצ"ל לבקר את האדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל, אמר לו האדמו"ר מוויז'ניץ בשם ה"קדושת לוי" מברדיטשוב, שפרש את מילות התפילה: "כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם", שהקב"ה זוכר את כל מה שאדם שוכח, הן במצוות והן בעבירות, ובהתאם לכך משלם שכר או מעניש.

כלומר, אם אדם עושה מצוה וכתוצאה מכך מחזיק מעצמו ומתגאה, הקב"ה שוכח לו את אותה מצוה. ולהיפך, אם אדם עושה עבירה, חלילה, וזוכר אותה ויודע שצריך לתקן את מה שעשה בבחינת "וחטאתי נגדי תמיד", אזי ה' שוכח מהעבירה. מה שאין כן, אם כשעושה מצוה שוכח ממנה תיכף ומיד ויודע שאין לו במה להתגאות, כי כמה שיעשה, עדיין לא יצא ידי חובתו - אז ה' זוכר את המצוה.

ענה לו האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, שעל פי הדברים הנ"ל ניתן לפרש מקרא קודש שלפנינו: "לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי". ולכאורה קשה, איזה מין וידוי זה, הרי אומר כאן רק דברים טובים על עצמו, "עשיתי ככל אשר ציויתני" וגו', ובוודאי הרי צריך לומר שעשה דברים לא טובים! אלא, שהוודוי הוא על "ולא שכחתי" - אמנם עשיתי רק דברים

כי תבא - סיפורים

לא עבר זמן קצר מאז שקיבל את הכסף לידיו, וגם השר יצא בהודעה רשמית מטעם המשרד הממשלתי בראשו הוא עומד שבישיבת וולוז'ין אין יותר ממאתיים תלמידים!...

מיד לאחר מכן התאספו כולם אצל הגר"ח ואמרו לו בהתפעלות: איך הצלחת לעשות זאת? ענה להם הגר"ח ואמר: שכאשר שמע שהשר עצמו אמור להגיע לישיבה, הוגיע את מוחו בשאלה כיצד ניתן יהיה בכל אופן לשחד גם אותו בממון, ואז העלה את הרעיון המפוקח להתערב אתו על דבר כזה שיאלץ אותו, את ר' חיים, לשלשל כסף - שלא בתורת שוחד - לידיו של איש השלטון, ומשיגיעו ה'מצלצלים' לכיסו, תהיה כבר אפשרות להוסיף עוד ועוד, ולרמוז באוזנו שהישיבה היא זו המעניקה לו את המצלצלים...

כך ראו כולם את הפסוק הנ"ל מתקיים - "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך", ולכן "ויראו ממך", כי אדם שמתנהג בתורה ויר"ש אז הקב"ה נותן לו פקחות מיוחדת בכדי שגם הגוי הרשע ביותר יתמוסס מפניו...

על הרה"ק רבי יואל מסאטמר ז"ע מסופר, שכאשר עלה לכהן כרב בסאטמר, התלוננו בפניו עסקני העיר על אחד ממושלי העיר שנתפרסם ברשעותו והרע לבני ישראל כמה וכמה פעמים, אמר להם הרבי בדרך צחות: שיראו אם המושל הזה יש לו ידיים... כי אם יש לו ידיים שיוכל לקחת בהם מתנת כסף, אז בוודאי יכולים לשחדו, כי הלא בשביל זה יש לגויים ידיים בכדי שיוכלו לקבל שוחד מיהודים, ויימנעו על ידי זה מלהרע ליהודים... ואף אמר בדרך צחות שזה הפירוש מה שאומרים בהגדה של פסח: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם", והכוונה, שהרשעים עומדים עלינו לכלותנו, והקב"ה מצילנו על ידי שיש להם ידיים, על ידי שיקבלו שוחד בידיהם...

"והפיצך ה' בכל העמים מקצה הארץ עד קצה

הארץ ועבדת שם אלהים אחרים" (כח, סד)

איש אחד אבדה לו תרנגולת. הלך האיש וסבב בין בתי השכנים אולי ימצא אבדתו. והנה בהגיעו אל בית אחד השכנים ראה את התרנגולת ורגלה קשורה בכרעי המיטה.

החזר לי את התרנגולת - אמר האיש - שלי היא!

לא ולא! אמר בעל הבית - שלי היא וקניתי בשוק מאיש פלוני! אתן לך סימן מובהק - אמר בעל האבדה - שחרר את רגלה של התרנגולת ופתח את הדלת ומיד תראה כי היא תמהר לרוץ אל בתי כי שם הורגלה לחיות כל הימים!

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - כאשר בני ישראל בגלות בין העמים, עלולים הם ללמוד ממעשיהם הרעים ולחטוא כמותם, אולם כאשר הקב"ה יגאלנו ויתיר את כבלי מאסרנו ממקומות פזורינו, מיד נרוץ אחריו בששון ושמחת הלב.

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (כח, י)

כח תורתם של צדיקי וגדולי הדורות שבכל דור, הביא לך, שיראת ה' היתה נסוכה על פניהם, ובכוחה הם גם זכו לפקחות וסייעתא דשמיא מיוחדת בוויכוחיהם ובמאבקהם עם הגויים עד שראו עליהם את הפסוק הנ"ל - "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ועל כך יוכיח הסיפור הבא:

הגה"ק רבי חיים מבריסק ז"ע בעודו צעיר לימים, שימש כר"מ בישיבתו המפורסמת של הנצי"ב מוולוז'ין ז"ע, ובתקופה ההיא, התנכלה הממשלה ללומדי התורה והחליטה להגביל את מספר התלמידים בישיבה, כשרק מאתיים מהם הורשו לשהות בהיכל הישיבה ותו לא, והכל ידעו שעבירה על חוק ממשלתי זה כרוכה בעונש חמור. ולמרות זאת המשיכו כל הבחורים (הרבה יותר ממאתיים) ללמוד בישיבה ולשהות בין כתליה.

כאשר היה מגיע מפקח מטעם הממשלה לבדוק האם מקפידים בוולוז'ין על קיום הצו, שלשלו לידיו שלמונים הגונים והמפקח דיווח לממונים עליו שהישיבה עושה כמצווה עליה...

אבל, יום אחד הודיע השר הממונה שברצונו להגיע בעצמו להיכל הישיבה ולבדוק את העניינים מקרוב. עכשיו היה ברור שיש לנקוט בדרך אחרת, שכן לא הרי פקיד זוטר כהרי השר בעצמו ובכבודו, אותו אסור כמובן לשחד בממון... ההנהלה לא ידעה לשית עצות בנפשה, אבל ר' חיים בריסקער, שכאמור בגיל צעיר מאוד כבר התמנה לר"מ בישיבת וולוז'ין, ניגש אל הנצי"ב ואמר לו: יניח לי ראש הישיבה לסדר את העניינים על הצד הטוב ביותר, ובעז"ה תבוא הישועה במהרה.

הרבה ברירות לא עמדו בפני הנהלת הישיבה ולכן הסכים הנצי"ב להצעתו של הגר"ח, ונתן לו הסכמה לבקשתו. והנה, כאשר הגיע השר להיכל הישיבה, ביקש ר' חיים מאנשי הפמליה להתקבל לראיון אצל השר. באותו יום שרר מזג אוויר קייצי, אבל הגר"ח, בהיכנסו אל השר, עטה על עצמו לא מעיל חורף אחד אלא מעיל על מעיל, וכולו מכוסה בגדי חורף חמים. כשראה אותו השר, מיד שאלו: מה קרה? מדוע הנך לבוש בבגדים אלה? השיב לו הגר"ח: "תראה, אדוני השר, סבתא שלי נתגלתה אליי אמש בחלום הלילה ואמרה לי שהיום ירד גשם זלעפות ורוח עזה תנשב בחוצות"...

השר החל לגחך למשמע הדברים, ואז אמר לו ר' חיים: "מה אתה צוחק? אני מוכן להתערב עמך על סך חמש מאות רובל שהיום ירד גשם כפי שסבתא שלי אמרה!" ואכן, השניים התערבו. ומה אתם חושבים? - ירד גשם באותו יום? כמובן שלא...

ואז בא ר' חיים לשלם לשר את סכום הכסף שעליו התערבו. ובתוך המעטפה הוסיף לו על הסכום שנקבע מראש עוד כהנה וכהנה, כשהוא נותן לשר להבין שאת היתרה מוסיפה לו הנהלת הישיבה...

k 62 עבר

לקבלה במייל: crulruchi@gmail.com